

Dansk, niveau G

1. Identitet og formål

1.1 Identitet

Fagets kerne er dansk sprog, litteratur og kommunikation. Dansk er på én gang et sprogfag og et fag, der beskæftiger sig med litteratur, kommunikation og medier. Centralt i faget står arbejdet med det talte sprog (lytte og tale) og det skrevne sprog (læse og skrive). Danskfaget skal praktiseres som en helhed, der integrerer arbejdet med det danske sprog og dansksprogede tekster. Det er netop karakteristisk, at de sproglige, litterære og kommunikative aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den produktive og den receptive dimension af faget.

1.2 Formål

Formålet med danskundervisningen er at styrke kursistens oplevelse af sproget som en kilde til personlig og kulturel udvikling. Kursisten skal i arbejdet med faget opnå viden om og færdigheder i at bruge sproget alsidigt og personligt, nuanceret, korrekt og eksperimenterende i samspil med andre. Kursisten skal blive stadig bedre til at formulere sig bevidst i tale og skrift og til at lytte til og læse forskellige teksttyper med forståelse og personlig tilegnelse. Undervisningen skal med udviklingen af danskfaglige kompetencer bidrage til at styrke kursistens evne til at håndtere informationer, gå bag om ordene og teksterne og forstå indhold og nuancer og på den måde fremme kursistens muligheder for at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk og globalt orienteret samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Målet med undervisningen er, at kursisten på et grundlæggende niveau kan:

Tale og lytte

- bruge talesproget forståeligt, klart og hensigtsmæssigt i samtale, samarbejde, diskussion og fremlæggelse
- lytte aktivt og følge op med spørgsmål og kommentarer
- tage stilling og argumentere for et synspunkt
- vælge sprogbrug, der passer til kommunikationssituation og genre

Læse

- læse sagtekster og fiktionstekster med forståelse, overblik og passende hastighed
- aflæse og forstå visuelle udtryksformer
- finde genretræk og beskrive og karakterisere teksters indhold og form
- anvende læsestrategier bevidst
- læse egne og andres tekster op, så det væsentlige træder frem
- indgå i dialog om form og indhold i egne og andres tekster

Skrive

- demonstrere viden om forskel på skriftsprog og talesprog
- anvende skriftsproget forståeligt, klart og hensigtsmæssigt
- udnytte viden om normer for stavning, grammatik, situation og genre
- samle stof og disponere indholdet på en måde, der tjener kommunikationen, samt arbejde med skriveprocessen fra idé til færdig tekst.

2.2 Kernestof

Kernestoffet er dansk sprog, litteratur, kommunikation og medier. Stofområderne indgår i tæt samspil i undervisningen. Der arbejdes med:

- Skriftsprog og talesprog
- Læsning og læsestrategier
- Sproglig korrekthed og variation
- Ord og betydning
- Ordklasser og morfologi
- Sætningen og dens led
- Komposition og sammenhæng
- Skriveprocessen
- Informationssøgning – herunder ordbøger og opslagsværker

- j) Retoriske virkemidler i forbindelse med oplæsning og fremlæggelse
- k) De overordnede teksttyper, sagtekster og fiktionstekster
- l) Et værk
- m) Informerende genrer: fortællende, beskrivende og argumenterende
- n) Visuelle og auditive kommunikationsformer
- o) Kommunikationssituationen
- p) Aktiv lytning
- q) Argumentation
- r) Et danskfagligt sprog.

2.3 Supplerende stof

Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide kursistens faglige horisont. Der fokuseres på praksisnære genrer som for eksempel formel og uformel kommunikation, præsentationsprogrammer og kommunikative tekster fra arbejdslivet.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Faget dansk sætter fokus på sproget, dets udtryksformer og virkning. Der arbejdes med mundtlighed og skriftlighed, som forbinder de fire kompetencer: at tale, at lytte, at læse og at skrive med viden om sprog, kommunikation, litteratur og medier, idet der lægges vægt på at integrere fagets receptive og produktive dimension. I undervisningen bruges et danskfagligt sprog som basis for faglig tænkning.

De faglige mål er styrende for undervisningen. De komplekse kompetencemål nedbrydes til læringsmål, så det er klart for kursisten, hvad der skal læres. Arbejdet med faget tager udgangspunkt i kursistens danskfaglige kunnen, og der arbejdes grundigt og eksperimenterende med målene for at tale, lytte, læse og skrive. Undervisningen tilrettelægges således, at der arbejdes fra det enkle mod det komplekse. Enkle faglige kompetencer læres og trænes, hvorefter det enkle kombineres til det komplekse og bruges i produktion og reception af tekster. Der arbejdes procesorienteret med skrivning af udkast. Undervisningen integrerer skrivning og tekstlæsning således, at der i vid udstrækning kan fokuseres på samme faglige viden i skrevne og i læste tekster.

3.2 Arbejdsformer

Der inddrages en bred vifte af arbejdsformer, hvor lærerstyret undervisning veksler med mere selvstændige arbejdsformer. De faglige mål for niveauet er styrende for valget af arbejdsformer og kræver blandt andet oplæsning, samtale, diskussion og fremlæggelse. Undervisningen indbefatter udarbejdelse af udkast med tilhørende tilbagemelding (respons), såvel mundtlig som skriftlig. Det er væsentligt, at kursisten både alene og sammen med andre arbejder aktivt og eksperimenterende med det faglige indhold og det faglige sprog. Den skriftlige dimension har en væsentlig plads i faget. Der arbejdes med såvel tænkeskrivning som formidlingsskrivning.

3.3 It

It inddrages for at kvalificere kursistens læring og styrke kursistens faglige niveau. It bruges som et redskab i skriveprocessen og indgår også naturligt i arbejdet med retskrivning, informationssøgning og visuelle og auditive kommunikationsformer.

3.4 Samspil med andre fag

Dansk kan indgå i et tværfagligt samspil med andre fag for at styrke kursistens danskfaglige og personlige kompetencer i en praksisnær kontekst.

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Kursisten samler alle skriveopgaver i en portfolio, som er udgangspunkt for en løbende, individuel evaluering, således at kursisten kan følge sin progression. Portfolioen er et evalueringsværktøj, som skal give kursisten et klart billede af egne svagheder og styrker.

Læreren iværksætter en løbende evaluering – såvel skriftlig som mundtlig – i relation til målene for undervisningen. Denne formative evaluering skal synliggøre kursistens kunnen i forhold til de faglige mål og ansprende det videre forløb.

4.2 Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet sproglig prøve, en centralt stillet eller decentralt stillet prøve i skriftlig fremstilling og en mundtlig prøve.

Den sproglige prøve

Prøven afholdes på grundlag af et centralt stillet opgavesæt.

Prøvens varighed er 30 minutter. Prøven omfatter opgaver i sproglig viden og sproglige færdigheder, herunder retskrivning og grammatik. Eksaminanden må som hjælpemiddel alene bruge ordbøger. Brug af computer er ikke tilladt.

Prøven i skriftlig fremstilling

Der vælges mellem en centralt stillet prøve som beskrevet i den fungerende læreplan:

- A. Prøvens varighed er 3 timer og 30 minutter. Der gives 24 timers forberedelsestid, og der udleveres et teksthæfte til eksaminanden ved forberedelsestidens begyndelse. Dette teksthæfte må ikke medbringes til prøven. Ved prøven udleveres et nyt, identisk teksthæfte samt opgaveformuleringer. Eksaminanden må som hjælpemiddel alene bruge ordbøger og tekstbehandling.

Eller en decentralt stillet prøve:

- B. Prøvens varighed er 3 timer og 30 minutter. Prøven stilles decentralt af lærer og godkendes forud for prøven af censor. Læreren udarbejder et opgavesæt med tre opgaver, hvor eksaminanden skal besvare én af de tre opgaver. Opgaverne skal have sammenhæng med de forløb, der er arbejdet med i undervisningen. Til hver opgave knyttes én eller to korte tekster, og opgaverne stiller krav til genrer, komposition, sammenhæng og modtagerbevidsthed. Opgaverne skal tilsammen dække relevante faglige mål og kernestof.

Den mundtlige prøve

Eksaminationen er baseret på et danskfagligt område, som kursisten selv vælger ved slutningen af uddannelsestiden. Det danskfaglige område danner baggrund for det mundtlige oplæg og den faglige samtale ved prøven. Det danskfaglige område skal vurderes og godkendes af læreren som egnet som eksaminationsgrundlag. Forud for prøven og senest 10 hverdage før udleveres et ukendt supplerende materiale, som eksaminanden skal inddrage i sit oplæg. Det ukendte supplerende materiale kan være en tekst, en kortfilm, et billedmateriale eller lignende. Eksaminanden udarbejder uden for uddannelsestiden en skriftlig disposition om det faglige område og afleverer den til læreren. Vurderer læreren dispositionen egnet som eksaminationsgrundlag, godkendes denne og sendes til censor sammen med det ukendte supplerende materiale.

På baggrund af eksaminationsgrundlaget og det supplerende materiale gennemfører eksaminanden sit oplæg på 5-7 minutter. Derefter former eksaminationen sig som en samtale om danskfaglige begreber med udgangspunkt i oplægget. Eksaminationstiden er 25 minutter.

4.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som er angivet under pkt. 2.1.

1) Den sproglige prøve

Der lægges vægt på eksaminandens viden om og færdigheder i:

- a) retskrivning
- b) morfologi
- c) ordklasser
- d) tegnsætning.

Der gives én karakter.

2) Prøven i skriftlig fremstilling

Der lægges vægt på, at:

- a) skriveidéen er tydelig
- b) teksten er overskuelig og sammenhængende med begyndelse og slutning
- c) sproget, herunder ordforråd og syntaks, er forståeligt, klart og hensigtsmæssigt i forhold til kommunikationssituationen
- d) den valgte opgave er besvaret.

Der gives én karakter.

3) Den mundtlige prøve

Der lægges vægt på, at eksaminanden kan:

- a) gøre rede for det valgte danskfaglige område
- b) disponere et oplæg
- c) inddrage det supplerende materiale relevant - med fokus på genre, form og indhold
- d) argumentere med belæg i materialet
- e) benytte et relevant fagligt sprog
- f) lytte aktivt og indgå i en faglig samtale.

Eksaminandens skriftlige disposition indgår ikke i bedømmelsen.

Der gives én karakter.